

Titl.

eustream, a.s.

p. Martin Krivda (tariffs@eustream.sk)

Votrubova 11/A

Bratislava 821 09

Vo Zvolene dňa, 6. decembra 2025

VEC: Pripomienky ku konzultačnému dokumentu a súvisiacim dokumentom zverejneným v rámci Záverečnej konzultácie týkajúcej sa metodiky určovania referenčných cien za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu v Slovenskej republike

Slovenský zväz výrobcov tepla (ďalej len SZVT) sa týmto obracia na prevádzkovateľa prepravnej siete, spoločnosť **eustream, a.s.** (ďalej len „eustream“) a predkladá svoje odôvodnené pripomienky ku konzultačnému dokumentu a súvisiacim dokumentom, ktoré spoločnosť eustream zverejnila na svojom webovom sídle v rámci Záverečnej konzultácie týkajúcej sa metodiky určovania referenčných cien za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu v Slovenskej republike v zmysle požiadaviek článku 26 Nariadenia Komisie (EÚ) 2017/460, ktorým sa stanovuje sieťový predpis o harmonizovaných štruktúrach taríf za prepravu plynu (ďalej len „Záverečná konzultácia“). Záverečná konzultácia trvá do 7.12.2025.

Spoločnosť eustream navrhuje v rámci Záverečnej konzultácie výrazné zvýšenie referenčných cien (taríf za prístup do prepravnej siete a prepravu plynu) na všetkých vstupných bodoch a výstupných bodoch prepravnej siete, od 1. januára 2026. Po predchádzajúcom zvýšení taríf (s účinnosťou od 1. januára 2025) ide o v poradí už druhé masívne zvýšenie cien v jednom a tom istom tarifnom (regulačnom) období s mimoriadne závažným dopadom na užívateľov prepravnej siete.

Vzhľadom na to, že ceny prepravy plynu sa premietajú do koncových cien plynu, ďalšie zvýšenie cien pre rok 2026 bude mať závažné dopady na všetkých odberateľov plynu a odberateľov tepla (samosprávy, domácnosti), a teda aj na konkurencieschopnosť slovenského priemyslu na európskom a globálnom trhu, jeho nákladovú štruktúru, zamestnanosť v energeticky náročných odvetviach, investičné rozhodnutia o budúcom rozvoji výroby na Slovensku, ale aj na celkovú atraktivitu Slovenska ako lokality pre priemyselné investície.

Potrebu ďalšieho zvýšenia taríf zdôvodňuje eustream výnimočnými okolnosťami: „V cenovom konaní uskutočnenom v roku 2024 sa vychádzalo z predpokladu pokračovania tranzitu ruského plynu cez územie Ukrajiny a následne cez prepravnú sieť spoločnosti Eustream a s ním súvisiacich platieb z dlhodobej prepravnej zmluvy. Už v tom čase však bolo deklarované, že v prípade výraznej zmeny vstupných ekonomických parametrov, najmä pri výpadku príjmov z tranzitu ruského plynu, bude nevyhnutné pristúpiť k navýšeniu taríf s cieľom zabezpečiť finančnú udržateľnosť prevádzky prepravnej siete spoločnosti Eustream.“

Predkladatelia týchto pripomienok nesúhlasia s navrhovanou metodikou určovania referenčných cien a žiadajú stiahnutie všetkých dokumentov zverejnených v rámci Záverečnej konzultácie pre nespĺnenie záväzných podmienok vyplývajúcich z priamo vykonateľných právnych predpisov, a to Nariadenia

Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1789 o vnútornom trhu s obnoviteľným plynom, zemným plynom a vodíkom (ďalej len „Nariadenie o vnútornom trhu“) a Nariadenia Komisie (EÚ) 2017/460, ktorým sa stanovuje sieťový predpis o harmonizovaných štruktúrach taríf za prepravu plynu (ďalej len „Nariadenie NC TAR“). Tieto závery odôvodňujeme nasledovne:

I. Výhrady k stanoveniu cieľových výnosov prevádzkovateľa prepravnej siete

1. Podľa článku 17 ods. 1 Nariadenia o vnútornom trhu musia byť tarify a metodiky použité na ich výpočet transparentné, musia odrážať skutočne vynaložené náklady, pokiaľ tieto korešpondujú s nákladmi efektívneho a štrukturálne porovnateľného prevádzkovateľa siete a musia sa uplatňovať nediskriminačným spôsobom.
2. Podľa článku 7 písm. b) Nariadenia NC TAR musí metodika tvorby referenčných cien zohľadňovať skutočné náklady vzniknuté pri poskytovaní prepravných služieb, prihliadajúc na mieru zložitosti prepravnej siete.
3. V zmysle článku 19 ods. 1 v spojení s prílohou I Nariadenia o vnútornom trhu, národný regulačný orgán alebo prevádzkovateľ prepravnej siete, ak ho o to regulačný orgán požiada, je od 5. augusta 2025 povinný zverejniť metodiky, parametre a hodnoty používané na určenie cieľových výnosov prevádzkovateľa prepravnej siete. Zverejnená by mala byť okrem iného aj metodika stanovenia regulačnej bázy aktív (RAB), metodika na prípadné určenie efektívnosti nákladov, ďalej tiež parametre ako doba odpisovania a ich prípadné zmeny.
4. Eustream v rámci Záverečnej konzultácie zverejňuje hodnotu cieľových výnosov vo výške 462,248 mil. eur na rok 2026 a vo výške 460,707 mil. eur pre rok 2027.
5. V rámci Záverečnej konzultácie, ale aj mimo nej však absentuje akákoľvek zverejnená metodika (pravidlá, postup, metóda), ktorá oprávňuje eustream stanoviť takúto hodnotu cieľových výnosov. Existencia metodiky stanovenia cieľových výnosov je esenciálnym predpokladom cenotvorby prevádzkovateľa prepravnej siete, bez ktorej nemožno pristúpiť k Záverečnej konzultácii¹.
6. Spolu s metodikou cieľových výnosov je potrebné zverejniť aj metodiku stanovenia regulačnej bázy aktív, pretože výška ekonomicky oprávnených nákladov prevádzkovateľa prepravnej siete definuje celkovú úroveň jeho cien.
7. Účastníkom trhu s plynom nie je známa žiadna metodika ocenenia majetku spoločnosti eustream. Známe sú však výhrady Agentúry EÚ pre spoluprácu energetických regulátorov (ďalej len „ACER“), podľa ktorej došlo v roku 2016 k preceneniu majetku eustream z 2,2 mld. na 4,3 mld. eur². Zdôvodnenie chýba.

¹ Agentúra ACER odporúča najprv stanoviť a uverejniť cieľové príjmy spoločnosti Eustream alebo metodiku ich stanovenia a až následne obnoviť konzultácie metodiky referenčných cien (bod 91 Správy ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 6.3.2019).

² Bod 89 Správy ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 22.7.2024.

8. Z odôvodnenia cenového rozhodnutia Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „úrad“) č. 0040/2019/P zo dňa 29.5.2019 vyplýva, že pri ocenení majetku eustream bol použitý nákladový prístup postavený na princípe substitúcie majetku. To potvrdzuje aj cenové rozhodnutie úradu č. 0001/2025/P zo dňa 5.6.2024, ktoré navyše dopĺňa, že v cenotvorbe sa uplatňujú účtovné odpisy na základe poslednej dostupnej auditovanej účtovnej závierky eustream.
9. Nič viac o spôsobe ocenenia regulačnej bázy aktív nie je účastníkom trhu známe, hoci sa majú zásadnou mierou podieľať na kompenzácií nákladov prevádzkovateľa prepravnej siete v cenách prepravy.
10. Tento stav je v príkrom rozpore so základným cieľom harmonizácie metodík, ktorým je *„zvýšenie transparentnosti štruktúr prepravných taríf a postupov ich určovania. Preto treba stanoviť požiadavky na zverejňovanie informácií o určovaní výnosov prevádzkovateľov prepravných sietí... Okrem toho by užívatelia siete mali mať možnosť porozumieť nákladom, na ktorých sú prepravné tarify založené a v primeranej miere ich predvídať“* (recitál 2 Nariadenia NC TAR).
11. Chýbajúcu metodiku stanovenia cieľových výnosov a metodiku ocenenia regulačnej bázy aktív opakovane vytkla spoločnosti eustream (a úradu) agentúra ACER³, ktorá požaduje, aby metodiku stanovil alebo prinajmenšom schválil národný regulačný orgán. Predkladatelia s týmito výhradami súhlasia a podotýkajú, že z dokumentov Záverečnej konzultácie nevyplýva žiadna zmena v doterajšom prístupe.
12. Navyše, v zmysle § 40 ods. 1 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o regulácii“) je úrad zodpovedný za určenie rozsahu, štruktúry a výšky ekonomicky oprávnených nákladov a spôsobu ich úhrady. Metodiku stanovenia regulačnej bázy aktív by mal stanoviť vyhláškou.
13. Úrad by však mohol postupovať aj tak, že obe chýbajúce metodiky schváli v konaní o vecnej regulácii podľa § 13 ods. 2 písm. m) Zákona o regulácii a potom riadne zverejní podľa článku 19 ods. 1 a prílohy I Nariadenia o vnútornom trhu.
14. Zodpovednosť za určenie alebo schválenie týchto metodík úrad nepreniesol na eustream⁴ a ani preniesť nemohol, pretože je to jeho výlučná zodpovednosť v zmysle zákona o regulácii a podľa článku 41 ods. 6 písm. a) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom resp. článku 78

³ Body 24, 25 a 91 Správy ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 6.3.2019 a bod 89 Správy ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 22.7.2024.

⁴ Rozhodnutím úradu č. 0001/2017/P-TS zo dňa 20.11.2017 bola na eustream prenesená výlučne len zodpovednosť za vykonanie konzultácií podľa článku 26 ods. 1 Nariadenia NC TAR, zodpovednosť za predloženie konzultačných dokumentov agentúre ACER podľa článku 27 ods. 1 Nariadenia NC TAR, zodpovednosť za uverejnenie informácií podľa článku 29 Nariadenia NC TAR a zodpovednosť za uverejnenie informácií podľa článku 30 Nariadenia NC TAR pred tarifným obdobím.

ods. 7 písm. a) Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1788 o spoločných pravidlách pre vnútorné trhy s obnoviteľným plynom, so zemným plynom a s vodíkom.

15. K stanoveniu alebo schváleniu metodiky cieľových výnosov a metodiky stanovenia regulačnej bázy aktív úradom dodnes nedošlo. Nedošlo teda ani k zákonnému oceneniu majetku eustreamu a zákonnému určeniu cieľových výnosov. Preto nemôžu byť splnené ani podmienky na začatie a priebeh Záverečnej konzultácie. Záväzné predpisy nedovoľujú spoločnosti eustream jednostranne oceniť regulačnú bázu aktív ani jednostranne stanoviť cieľové výnosy.
16. Právo EÚ ani slovenské právo (vrátane regulačnej vyhlášky) neoprávňujú úrad akceptovať v cenovom konaní jednostranné ocenenie bez chýbajúcej metodiky ocenenia. Regulačná vyhláška navyše nedovoľuje prevádzkovateľovi prepravnej siete dokladovať ocenenie regulačnej bázy aktív znaleckým posudkom. Taký postup je prípustný len u prevádzkovateľa distribučnej siete⁵.
17. Potrebu riadneho ocenenia majetku a cieľových výnosov potvrdzujú práve tie skutočnosti, ktorými eustream zdôvodňuje navrhovanú zmenu cenotvorby počas prebiehajúceho tarifného obdobia, t.j. výnimočné okolnosti⁶. Eustream už od začiatku energetickej krízy zaznamenáva zníženie objemov prepraveného zemného plynu, čo má za následok výrazne nižšie využitie prepravnej siete. Zvolená nákladová metóda ocenenia majetku postavená na princípe substitúcie nezodpovedá za daných okolností základným zásadám cenovej regulácie vrátane zákazu uplatňovania nákladov spojených s nevyužitými prevádzkami.^{7 8}
18. Domnievame sa, že ani použitie sekundárnej úpravy navrhovaných prepravných taríf prostredníctvom tzv. benchmarkingu nie je spôsobilé vyvážiť vplyv nekorektne ocenených cieľových výnosov a regulačnej bázy aktív. Prípadná výrazne nižšia hodnota cieľových výnosov by umožnila opustiť potrebu benchmarkingu a navrhnúť referenčné ceny na výrazne nižšej úrovni. Navyše, voči použitej metóde benchmarkingu možno zopakovať výhrady agentúry ACER, v zmysle ktorých možno benchmarking aplikovať len u tých vstupných a výstupných bodoch prepravnej siete, ktoré čelia účinnej konkurencii paralelných plynovodov.⁹

⁵ Ust. § 12 ods. 4 vyhlášky úradu č. 147/2024 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia regulovaných činností v plynárenstve a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v plynárenstve v znení neskorších predpisov.

⁶ Poukazujeme najmä na kapitolu I Metodiky stanovenia taríf za prístup do prepravnej siete a prepravu zemného plynu zverejnenej v rámci Záverečnej konzultácie.

⁷ Podľa § 4 ods. 2 písm. b) vyhlášky úradu č. 147/2024 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia regulovaných činností v plynárenstve a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v plynárenstve v znení neskorších predpisov sa náklady spojené s nevyužitými prevádzkami a výrobnými kapacitami nepovažujú za ekonomicky oprávnené náklady.

⁸ Agentúra ACER prízvukuje úradu, že za relevantné je potrebné považovať aj to, „či sú tranzitné plynovody stále rezervované a ak nie, do akej miery sa aktíva odpisujú“ (bod 84 Správy ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 6.3.2019).

⁹ Bod 16 Správy ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 22.7.2024.

19. Z uvedených dôvodov máme za to, že dokumenty zverejnené v rámci Záverečnej konzultácie nezodpovedajú záväzným požiadavkám vyplývajúcim z Nariadenia o vnútornom trhu a Nariadenia NC TAR. Zverejnená hodnota cieľových výnosov eustream na roky 2026 a 2027 nie je stanovená na základe transparentnej metodiky určenej alebo schválenej úradom, chýba aj schválená metodika stanovenia regulačnej bázy aktív. **Namietame preto porušenie princípu transparentnosti cenotvorby a porušenie požiadavky na uplatňovanie výlučne len skutočných nákladov vzniknutých pri poskytovaní prepravných služieb.**

II. Výhrady k chýbajúcim zárukám proti prenosu objemového rizika

20. V zmysle článku 7 písm. d) Nariadenia NC TAR musí metodika tvorby referenčných cien zaistiť, aby sa výrazná miera rizika fluktuácie objemu spojeného najmä s prepravou cez vstupno-výstupný systém neprenášala na koncových zákazníkov v rámci daného vstupno-výstupného systému (tzv. objemové riziko).
21. Agentúra ACER v rámci svojej analytickej činnosti opakovane vytkla metodike referenčných cien spoločnosti eustream nedostatočnú transparentnosť ohľadne zaistenia proti prenosu objemového rizika. Konštatovala, že prezentovaná metodika „*nie je validným nástrojom na ochranu koncových odberateľov pred objemovým rizikom*“¹⁰.
22. Dokumenty zverejnené v rámci Záverečnej konzultácie neprinášajú žiadnu zmenu oproti predchádzajúcim návrhom spoločnosti eustream. Neobsahujú žiadne mechanizmy, ktoré by zabezpečovali koncovým odberateľom ochranu pred rizikom vyplývajúcim z fluktuácie objemov plynu.
23. Ba práve naopak, druhé po sebe nasledujúce razantné zvýšenie prepravných taríf indikuje postupné prenášanie objemového rizika na koncových odberateľov využívajúcich najmä domáci výstupný bod z prepravnej siete. Na koncového odberateľa plynu sa fakticky prenáša bremeno nákladov, ktoré na začiatku tarifyného obdobia znášali v cenách partneri spoločnosti eustream z tranzitu.¹¹
24. K prenášaní objemového rizika dochádza práve postupnými zmenami metodiky referenčných cien, ich zvýšením najprv od roku 2025 a následne, ako vyplýva z dokumentov Záverečnej konzultácie, aj v roku 2026 a 2027.
25. Pokles objemov tranzitovaného plynu je v rámci Záverečnej konzultácie prezentovaný ako výnimočná okolnosť, ktorá oprávňuje eustream navrhnúť zvýšenie prepravných taríf.⁷
26. To však nie je v súlade s požiadavkou Nariadenia NC TAR, aby bol v rámci tarifyného obdobia implementovaný mechanizmus zabezpečujúci ochranu koncových odberateľov pred prenosom objemového rizika, ku ktorému môže počas tarifyného obdobia dôjsť.

¹⁰ Uvedené vyplýva z bodu 83 Správy ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 6.3.2019. Obdobné závery obsahuje aj Správa ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 22.7.2024 (bod 115).

¹¹ Správa ACER, Analýza konzultačného dokumentu o štruktúre taríf za prepravu plynu pre Slovensko zo dňa 22.7.2024 zmieňuje navyše existenciu nevymôžených príjmov za roky 2022 a 2023 vo výške 207 mil. eur a 212 mil. eur (body 7 a 87).

Riziko zastavenia tranzitu plynu z Ukrajiny bolo všeobecne známe prinajmenšom v roku 2024, keď eustream navrhoval prvé zvýšenie prepravných taríf.

27. Mechanizmus záruk proti prenášaní objemového rizika nevyplyva ani z dokumentov Záverečnej konzultácie, ktorými sa odôvodňuje návrh zvýšenia taríf od roku 2026.
28. Preto sme toho názoru, že dokumenty zverejnené v rámci Záverečnej konzultácie nezodpovedajú záväzným požiadavkám vyplývajúcim z Nariadenia NC TAR. Neobsahujú žiadne záruky proti prenášaní objemového rizika na koncových odberateľov, čím nielenže porušujú princíp transparentnosti, ale aj záväznú požiadavku na implementáciu takýchto záruk v rámci cenotvorby. Návrhom ďalšieho zvýšenia cien sa povinnosť poskytnúť záruky obchádza.

III. Výhrady k existencii výnimočných okolností oprávňujúcich k zmene metodiky

29. V zmysle článku 12 ods. 3 písm. b) Nariadenia NC TAR, k prepočítaniu referenčných cien možno pristúpiť v dôsledku výnimočných okolností, za ktorých by neupravenie taríf ohrozilo činnosť prevádzkovateľa prepravnej siete.
30. Bez riadneho ocenenia regulačnej bázy aktív a stanovenia cieľových výnosov opierajúcich sa o schválené a zverejnené metodiky nemožno posúdiť intenzitu ohrozenia prevádzkovateľa prepravnej siete. V cenotvorbe možno zohľadniť výlučne len skutočné náklady vzniknuté pri poskytovaní prepravných služieb, a preto bez ich riadnej identifikácie nemožno uvažovať ani o cenovej úrovni, ktorá prevádzkovateľovi prepravnej siete zabezpečuje prevádzkyschopnosť a neohrozuje jeho činnosť.
31. Domnievame sa, že argumentácia spoločnosti eustream ohľadne existencie výnimočných okolností⁶ vedie v konečnom dôsledku k obchádzaniu požiadavky poskytnúť koncovým odberateľom plynu garanciu proti prenosu objemového rizika (kapitola II týchto pripomienok).
32. Preto podľa nášho názoru nie sú splnené podmienky na zmenu metodiky referenčných cien, a teda ani podmienky na začatie a priebeh Záverečnej konzultácie.

Tento dokument neobsahuje dôverné informácie, a preto ho možno považovať aj za nedôvernú verziu vhodnú na zverejnenie v zmysle článku 26 ods. 2 Nariadenia NC TAR.

S úctou